

Tietoja ulkomaan kansalaisten saamista rangaistuksista

Tässä liitteessä on esitetty tietoja maahanmuuttajataustaisten henkilöiden rikosten seuraamuksista. Analyysit perustuvat Tilastokeskuksen tietoihin. Kantasuomalaisia ja maahanmuuttajia kuvaavina on käytetty kansalaisuutta, joka on varsin karkea mittari; ulkopuolelle jäävät esimerkiksi Suomeen muuttaneet, jotka ovat saaneet Suomen kansalaisuuden, tai kuten myös ne, joilla ei ole kansalaisuutta lainkaan. Ryhmä ”ulkomaan kansalaiset” ei myöskään sisällä niin kutsuttuja toisen polven maahanmuuttajia, eli niitä, joiden vanhemmat ovat muuttaneet Suomeen, mutta he itse ovat Suomen kansalaisia. Toisaalta maahanmuuttaja käsitteen käyttöä pitkään maassa asuneista ja jopa täältä syntyneistä on myös kritisoitu, syystäkin (Lepola 2001).

On myös syytä muistaa, että viranomaisten tietoon tulleet rikokset eivät kerro koko totuutta rikollisuusiilmästä. Ruotsalaisissa itse ilmoitettua rikollisuutta koskevissa tutkimuksissa maahanmuuttajien ja kantaruotsalaisten välinen rikosaktiivisuuden ero on huomattavasti pienempi kuin virallisissa tilastoissa, mikä voi kertoa siitä, että maahanmuuttajien rikokset tulevat helpommin viranomaisten tietoon kuin kantaväestön (Pettersson 2005, 140).

Taulukossa 1 on verrattu erilaisten seuraamusten yleisyyttä tuomittujen nuorilla ja aikuisilla (yli 21-vuotiaat) kansalaisuuden mukaisissa ryhmissä. Suomen ja ”ulkomaan kansalaisten” väliset erot eivät ole suuria, minkä lisäksi on huomattava, että soluissa olevien prosenttilukujen takana olevien henkilöiden määrä voi olla hyvin pieni varsinkin ulkomaan kansalaisilla, mikä heikentää tulkintojen tekemisen luotettavuutta (esim. 2,4 % 15–17-vuotiaista ulkomaan kansalaisista eli kaikkiaan viisi henkilöä oli saanut ehdottoman vankeustuomion).

Taulukko 1 Alioikeuksissa tuomitut rangaistukset iän ja kansalaisuuden mukaan vuonna 2003

	15-17-vuotiaat		18-20-vuotiaat		yli 21-vuotiaat	
	Suomen kansalaiset	Ulkomaan kansalaiset	Suomen kansalaiset	Ulkomaan kansalaiset	Suomen kansalaiset	Ulkomaan kansalaiset
Sakko	73,1	59,6	59,9	53,2	53,7	52,7
Ehdollinen vankeustuomio	19,1	24,5	24,6	28,1	21,2	30,6
Ehdoton vankeustuomio	0,9	2,4	7,8	9,8	14,2	9,4
Yhdyskunta-palvelu	0,7	0,0	3,9	2,5	5,9	1,7
Toimenpiteistä luopuminen	4,2	5,8	0,9	1,1	1,3	1,6
Nuoriso-rangaistus	0,6	3,8	0,0	0,0	0,0	0,0
Muu	1,3	3,8	2,9	5,3	3,7	4,0
Kaikki	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
N	4017	208	9320	438	48452	3002

Yleisin alioikeuksissa tuomittu rangaistus on *sakkorangaistus*: sen saaneiden osuus vaihteli tutkituissa ryhmissä 53 ja 73 %:n välillä. Nuorimmissa ryhmissä Suomen kansalaiset olivat saaneet useammin sakkorangaistuksen kuin ulkomaan kansalaiset, mutta tämä ero häviää aikuisilla.

Ehdollinen vankeusrangaistus oli toiseksi yleisin rangaistus kaikissa tutkituissa ryhmissä. Sen saanut on usein velvoitettu osallistumaan valvontaan, jonka tarkoituksena on lisätä henkilön sosiaalisia taitoja ja estää rikosten uusimista (Marttunen 2004, 340–341). Ehdollisen vankeusrangaistuksen osuus vaihteli 19 %:sta (15–17-vuotiaat Suomen kansalaiset) 31 %:iin (yli 21-vuotiaat ulkomaan kansalaiset). Kaikissa ikäryhmissä se tuomittiin hieman useammin ulkomaan kuin Suomen kansalaisille.

Ehdottoman vankeusrangaistuksen saaneiden osuus vaihteli jonkin verran tutkituissa ryhmissä, mikä heijastelee ainakin suomalaisen kriminaalipolitiikan linjausta, jonka mukaan alaikäisten vankeusrangaistuksia pitäisi välttää. Silti nuoret ”ulkomaan kansalaiset” saivat tämän rangaistuksen suhteellisesti hieman useammin kuin Suomen kansalaiset (15–17-vuotiaat: 0,9 % vs. 2,4 %, 18–20-vuotiaat: 7,8 % vs. 9,8 %), vaikka erot ovat pieniä ja kuten todettu, varsinkin tähän rangaistukseen tuomittujen ”ulkomaan kansalaisten” määrät ovat pieniä. Aikuisilla tilanne on päinvastainen; Suomen kansalaiset saivat useammin ehdottomia vankeusrangaistuksia (14 %) kuin ”ulkomaan kansalaiset” (9 %). Tässä yhteydessä on syytä muistaa, että vaikka esimerkiksi alle 18-vuotiaille tuomitaan vuosittain 800 vankeusrangaistusta (ehdottomia kuutisenkymmentä), vuosittain vain muutama alle 18-vuotias suorittaa rangaistusta vankilassa (Niskanen & Hiltunen 2007, 391, 400).

Yhdyskuntapalvelu on suhteellisen harvinainen rangaistus: se tuomittiin vain 5 %:lle Suomen ja 2 %:lle ”ulkomaan kansalaisista”. Kaikissa ikäryhmissä se oli yleisempi Suomen kansalaisilla.

Vuonna 2003 *nuorisorangaistukseen* oli mahdollista tuomita ainoastaan 15–17-vuotiaita henkilöitä. Kiinnostavasti tämä seuraamus oli yleisempi ”ulkomaan kansalaisilla” (4 %, 8 henkilöä) kuin Suomen kansalaisilla (0,6 %, 26 henkilöä).

Toimenpiteistä luopuminen oli yleisintä alaikäisillä, ja kiinnostavasti tässä ryhmässä sitä sovellettiin useammin ”ulkomaan kansalaisten” tapauksissa (5,8 %) kuin Suomen kansalaisilla (4,2 %).